

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาระบบการจัดการชะกาศของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและจังหวัดพัทลุงมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิเคราะห์ปัญหาการจัดการชะกาศของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและจังหวัดพัทลุง (2) เพื่อนำเสนอระบบการจัดการชะกาศแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการจัดการชะกาศในจังหวัดสตูล จังหวัดพัทลุง และจังหวัดอื่นๆในอนาคต การรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์ปัญหาการจัดการชะกาศ จากตัวแทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด และประชาชนทั่วไป (2) กระบวนการ (PAR) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการชะกาศและดำเนินการตามแผนผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม และ (3) ถอดบทเรียนเพื่อขยายผล สรุปข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการชะกาศของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดของทั้ง 2 จังหวัดมีน้อยมาก การจัดการชะกาศของหน่วยงานคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดส่วนใหญ่ การจัดการชะกาศส่วนใหญ่ดำเนินการโดยคณะกรรมการมัสยิด ซึ่งไม่มีการวางแผนที่เป็นลายลักษณ์อักษร และดำเนินการโดยธรรมเนียมปฏิบัติ การจัดเก็บชะกาศส่วนมากเกี่ยวข้องกับชะกาศพิตเราะห์หรือชะกาศบุคคล ยกเว้นในจังหวัดสตูล บางมัสยิดมีการจัดเก็บชะกาศเกษตร (ข้าวเปลือก) ส่วนชะกาศจากทรัพย์สินทั่วไปนั้น ผู้มีหน้าที่ดำเนินการจ่ายโดยตรงกับผู้มีส่วนรับที่ตัวเองเห็นสมควร ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจชุมชนมุสลิม 2) มุสลิมไม่ทราบถึงความสำคัญของการจัดตั้งสถาบันชะกาศ 3) ปัญหาบุคลากร

Abstract

This research entitled 'the development process of Zakat management system of the Islamic Councils of Satun and Phatthalung' has 2 main objectives: (1) to study models and to analyse issues of Zakat management in Islamic Councils of Satun and Phatthalung; (2) to conduct participatory research on Zakat management system with the aim to apply it in Satun, Phatthalung and other provinces in future. Data collection involves 3 main steps: (1) the study of the pattern and the analysis of the issues of Zakat management of the 2 provinces from members of provincial Islamic councils, mosque committees and ordinary people; (2) PAR process was applied to develop Zakat management plan; and (3) providing lessons learned from the study to provincial Islamic councils.

The results of this study indicated that the involvement of the provincial Islamic councils in Zakat management is limited. Islamic Committees of mosques were the main collector of Zakat. Zakat management of the Islamic Committees of mosques in the 2 provinces had no written plan and followed traditional system. Zakat collected was mainly Zakat fitr (personal (akat). In Satun province, Zakat on agricultural produce (paddy) was practiced in some mosques. As for Zakat on properties, people often paid directly to preferred beneficiaries. The main issues of Zakat management in the 2 provinces include: 1) economic problems of Muslim communities; 2) lack of awareness on the importance of institutionalization of Zakat; 3) human resource issues.